

علل عدم جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

چکیده

در دوران آزادسازی و یکی شدن جهان، رشد و توسعه اقتصادی زمانی می‌تواند تداوم یابد که کشورها به تولید کالاها و خدماتی اقدام کنند که موقعیت و جایگاه آنان را در بازارهای رقابتی حفظ کند. در این زمینه، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI)^۱ به عنوان ابزاری مؤثر در تولید بین‌المللی می‌تواند، نقش مهمی ایفا کند. در این مقاله سعی شده است تا نخست عوامل مؤثر در جذب سرمایه‌های خارجی شناخته شده و آنگاه به موانع موجود در کشور که سبب عدم جذب سرمایه‌های خارجی شده اشاره شود. در پایان نیز به ارائه راهکارهایی برای جذب هر چه بیش‌تر سرمایه‌های خارجی پرداخته می‌شود.

دیباچه:

در راستای تعیین علل عدم جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، باید یادآور شد، ایران نه تنها سرمایه‌های خارجی چندانی جذب نکرده بلکه سرمایه‌های داخل کشور نیز به خارج از کشور سرازیر می‌شود^۲، در اصل پرسش اساسی باید تعیین علت خروج سرمایه‌ها از داخل کشور به خارج از کشور به ویژه کشورهای حوزه خلیج فارس باشد.

به طور مسلم اگر ساختار و قوانین نامناسب درون کشور

اصلاح شود و برای سرمایه‌گذاران داخلی امنیت لازم برقرار شود، نه تنها سرمایه‌گذاران داخلی بلکه سرمایه‌گذاران خارجی نیز با اصلاحات انجام شده اقدام به سرمایه‌گذاری در داخل کشور می‌نمایند.

در پژوهش‌های انجام شده روی ۵۳ کشور جهان به همبستگی بالایی بین سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی رسیده‌اند.^۳ یعنی عواملی که روی سرمایه‌گذاری داخلی اثر می‌گذارد، روی سرمایه‌گذاری خارجی نیز اثرگذار است، بنابر این استدلال کارشناسان و مسؤولان کشور که معتقدند برای جبران عدم سرمایه‌گذاری داخلی باید رو به سرمایه‌گذاری خارجی آورد، کاملاً اشتباه است چون اگر به دلیل شرایط باریسک بالا سرمایه‌گذاران داخلی سرمایه‌گذاری نکنند طبیعی است که سرمایه‌گذاران خارجی نیز به راحتی سرمایه‌گذاری نخواهند کرد.

همان‌طور که می‌دانید عقیده امنیت اقتصادی از سال ۱۹۴۵ جایگاه والایی در دستور کار سیاسی حکومت‌ها یافته است به گونه‌ای که یکی از اهداف عمده دولت‌ها دستیابی به این مقوله است زیرا عقیده امنیت اقتصادی دامنه بسیار گسترده‌ای دارد و بحث‌های عمده‌ای نظیر اشتغال، توزیع درآمد و رفاه و... را در

برمی‌گیرد، یکی از موضوعات عمده در امنیت اقتصادی بعد سرمایه‌گذاری است به گونه‌ای که عوامل مؤثر بر امنیت اقتصادی به سرعت تاثیر خود را به سرمایه‌گذاری نشان می‌دهد و دولت‌ها اغلب موفقیت خود را در جذب سرمایه به عنوان عاملی در موفقیت خود در ایجاد امنیت اقتصادی تلقی می‌کنند زیرا ایجاد امنیت اقتصادی در بعد سرمایه‌گذاری مستلزم ایجاد امنیت

اجتماعی، سیاسی، قضایی و اقتصادی می‌باشد و چنانچه عاملی آن را تهدید کند جلوه خود را به شدت در بعد سرمایه‌گذاری بروز می‌دهد و نمایانگر آن نیز فرار سرمایه‌های داخلی و خارجی و عدم توفیق در جذب سرمایه‌هاست.

تجربه نشان می‌دهد بدون اعطای تسهیلات ویژه و فقط با

تامین امنیت و ثبات اقتصادی، زمینه‌های جذب سرمایه‌های خارجی فراهم شده و در این راه موفقیت‌های چشمگیری حاصل خواهد شد. بنابراین با عنایت به امکانات موجود در کشور، برخورداری از رفتار یکسان ملی برای سرمایه‌گذاری خارجی کفایت کرده و به تسهیلات ویژه نیازی نیست.

عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌های خارجی

با توجه به این که هر چه یک اقتصاد در مراحل نخستین توسعه‌ی خود باشد، بازدهی سرمایه‌گذاری بیش‌تر خواهد شد، به این شکل در اقتصاد عقب‌مانده‌ای که ریسک اقتصادی پائینی دارد، با ایجاد امکانات اولیه، خود به خود سرمایه‌های بین‌المللی جذب آن کشور می‌شوند. لیکن عدم توسعه‌یافتگی فقط به این شکل نمود پیدا نمی‌کند. به طور معمول جامعه‌های دارای اقتصاد عقب‌مانده که با عدم ثبات قوانین، بسته بودن فضا برای زنجیره‌های سازمان و عموم مردم، سست بودن جامعه مدنی و... درگیرند موجب افزایش ریسک می‌شوند (طبق گزارش ریسک‌سازمان business monitor نرخ ریسک بلند مدت در ایران ۴۲/۵ درصد عنوان گردید) هنگامی که هر لحظه این احتمال می‌رود قانونی به اجرا گذارده شود که یک پروژه سرمایه‌گذاری بدون هیچ زمینه

قبلی غیرقابل اجرا گردد و یا نهادهای غیردولتی به سستی در جامعه گام بردارند، همه این‌ها عواملی است که سرانجام سرمایه‌گذاری را نامعلوم می‌نماید و به این طریق امنیت سرمایه‌گذاری در کشور پائین می‌آید.

از سوی دیگر دست یافتن به بازارهای جدید و یا گسترش امکانات

و توزیع و خدمات پس از فروش از طریق سرمایه‌گذاری خارجی امکان‌پذیر است. در آلمان از سال ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۷ حدود ۳۵ میلیارد یورو در آن سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده است و در ۴ سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۲ به بیش از ۲۲۰ میلیارد یورو افزایش یافته است و این مساله باعث شده که آلمان پس از آمریکا در

نداشتن ساختار مناسب اقتصادی عامل عمده‌ی هرز رفتن منابع اقتصادی است. اکثر قوانین و مقررات اقتصادی و مالی بسیار پیچیده و فاقد صراحت لازم است که در دنیای امروز قوانین و مقررات اقتصادی و مالی بسیار شفاف، ساده و صحیح ابراز می‌شود، در حالی که در ایران پیچیدگی و عدم ثبات قوانین مانع سرمایه‌گذاری خارجی می‌شود.

ساختار محکم و قوی تامین مالی، وجود تاسیسات زیربنایی، نیروی کار ماهر و وجود شبکه‌ی اطلاع‌رسانی گسترده.

۳- عوامل تشویقی و حمایتی مؤثر بر FDI نظیر معافیت‌های مالیاتی و گمرکی اعطای پوشش‌های بیمه‌ای، ایجاد مناطق آزاد بر سرمایه‌گذاری، اعطای تحصیلات زیربنایی و تضمین برگشت سود و اصل سرمایه.

۴- عوامل جغرافیایی و سیاسی مؤثر بر FDI مانند وضعیت آب و هوا، جمعیت، موقعیت مکانی، نحوه‌ی ارتباط با آب‌های بین‌المللی و ثبات سیاسی و اجتماعی و اقتدار دولت.

در ادامه به چند آمار ارائه شده از سوی انکتاد پرداخته می‌شود: در کشور ترکیه جذب سرمایه‌گذاری خارجی از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۱ از ۸۰۰ میلیون دلار به ۳/۳ میلیارد دلار افزایش داشته است در حالی که در کشور ما در همین مدت طبق آمار انکتاد از ۵۳ میلیون دلار به ۳۳ میلیون دلار کاهش یافته است.

آمار انکتاد (UNCTAD) در مورد ۵۷ کشور اسلامی در مورد ورود و خروج سرمایه در سال ۲۰۰۱ به ترتیب زیر می‌باشد^۶

الف) آمار خروج سرمایه به خارج از کشور.

۱- ایران با ۴۰۶ میلیون دلار

۲- کویت با ۳۲۳ میلیون دلار

۳- مالزی با ۲۶۷ میلیون دلار

۴- بحرین با ۲۱۶ میلیون دلار

ب) آمار جذب سرمایه خارجی به داخل کشور

۱- ترکیه با ۳ میلیارد و ۲۶۶ میلیون دلار

۲- قزاقستان با ۲ میلیارد و ۷۶۰ میلیون دلار

۳- مراکش با ۲ میلیارد و ۶۵۸ میلیون دلار

۴- الجزایر با ۱ میلیارد و ۱۰۴ میلیون دلار

و ایران در سال ۲۰۰۱ تنها به جذب ۳۳ میلیون دلار سرمایه‌های خارجی بسنده کرده است که اختلاف فاحش با خروج سرمایه از ایران دارد.

عوامل مؤثر بر خروج سرمایه‌های داخلی و عدم

سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

۱- یکی از مهم‌ترین این عوامل دخالت مستقیم دولت در اقتصاد کشور می‌باشد، دولت نباید به عنوان مجری به طور

مرتبه‌ی دوم جذب سرمایه‌گذاری خارجی قرار بگیرد، در واقع آلمان به مساله جهانی شدن اقتصاد پی برده و خود را با آن وفق داده است، در پی این اقدام، امنیت اشتغال نیز در آلمان ایجاد شده است^۴

در شرایط نوین اقتصاد جهانی، سرمایه‌گذاری خارجی و نفی آن به سرآمده و بیشتر بحث‌های مربوط دور این مساله می‌چرخد که چه نوع سرمایه‌گذاری برای کشور مفید است و از چه راه‌هایی می‌توان سرمایه‌های خارجی (Foreign Direct Investment) را به کشور جذب کرد.

عوامل چهارگانه مؤثر بر جذب سرمایه‌های خارجی^۵ (FDI) ۱- عوامل سیاست‌گذاری اقتصادی مؤثر بر FDI نظیر سیاست‌های پولی، مالی ارزی بازرگانی و سیاست‌های ناظر بر مقررات.

۲- عوامل ساختار اقتصادی مؤثر بر FDI مانند ثبات تراز تجاری گستردگی بازار، پائین بودن میزان بدهی خارجی،

مستقیم در اقتصاد کشور فعال باشد بلکه این اختیارات اقتصادی باید از دولت به بخش خصوصی و تعاونی انتقال یابد، دولت در ایران هم قانون‌گذار است، هم داور و هم بازیگر آن، شرکت خارجی نسبت به چنین تعریفی دچار ابهام می‌شود،

سرمایه‌گذار خارجی در ایران از سویی مشاهده می‌کند که تا زمانی که شریکش یک ارگان دولتی نباشد برنامه‌هایش پیش نمی‌رود و از سویی بر اساس طبع کلی خود تمایل به داشتن شریک دولتی ندارد، زیرا در هر صورت بروز اختلاف رابطه خود را با آن ارگان دولتی نابرابر می‌بیند.

۲- نداشتن ساختار مناسب

اقتصادی عامل عمده‌ی هرز رفتن منابع اقتصادی است. اکثر قوانین و مقررات اقتصادی و مالی بسیار پیچیده و فاقد صراحت لازم است که در دنیای امروز قوانین و مقررات اقتصادی و مالی بسیار شفاف، ساده و صحیح ابراز می‌شود، در حالی که در ایران پیچیدگی و عدم ثبات قوانین مانع سرمایه‌گذاری خارجی می‌شود. این مساله را نمی‌توان کتمان کرد که ایران در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی کمتر توانسته مشارکت فعال با اقتصادها و بنگاه‌های دیگر را سازمان دهد. به طور مثال نظام مالیاتی ایران بسیار پیچیده بوده و تعرفه‌های آن برای شرکت‌های خارجی بسیار سنگین و غیرقابل تحمل است، هر چند در قانون جدید سرمایه‌گذاری خارجی، مقرر شده که کاهش چشمگیری در این تعرفه‌ها داده شود اما هم‌چنان ناکارآمدی اداری، ناآرامی‌های کارگری مشکلات مربوط به قانون کار و ناکافی بودن زیرساخت‌ها از جمله مشکلاتی است که حل نشده باقی مانده است و مانع اساسی جذب سرمایه‌گذاری خارجی گردیده است.

۳- بسته بودن اقتصاد ایران نیز از دیگر مشکلات موجود است که در این مورد بد نیست، آمار زیر مدنظر قرار گیرد^۷، در سال ۱۹۷۰ ایران در بین کشورهای جهان دارای رتبه ۱۸-۱۷ بود. این آمار در سال ۱۹۸۰ یکبار به مرتبه ۹۰ رسید و در سال

۱۹۹۵ از بین ۱۲۶ کشور جهان دارای رتبه ۱۰۶ شدیم بنابراین می‌توان گفت، ایران دارای اقتصاد کاملاً بسته است به این جهت اکثر شرکت‌های خصوصی به نوعی با دولت گرفتاری‌هایی دارند، به این جهت ما نیز به یک نوع مقررات‌زدایی داریم. طی مطالعات

به عمل آمده، بنیاد میراث کشور ایران در بین ۱۵۴ کشور جهان در سال ۲۰۰۲ در مرتبه ۱۵۱ است و تنها کشورهای عراق، کره شمالی و سودان پائین‌تر از ایران قرار دارند و این مساله نشان‌دهنده اقتصاد بسته ایران است. مطالعات انجام شده، نشان داده که هر چه اقتصاد بسته‌تر

باشد، فضای رقابت نیز از بین می‌رود و هر چه رقابت کم‌تر باشد قدرت جذب سرمایه نیز کاهش می‌یابد.

۴- سیاست‌گذاری‌های اقتصادی باید با پژوهش و اجرا همراه باشد یعنی این‌که در ابتدا سیاست‌گذاری باید مبتنی بر پژوهش اقتصادی باشد و علاوه بر اجماع‌سازی کارشناسی باید ارتباط سیاست‌گذاری اقتصادی با مجریان اقتصادی به عنوان فعالان اقتصادی در بخش خصوصی و تعاونی نیز تامین شود، در واقع چنانچه مثلث پژوهش، سیاست‌گذاری و اجرا به صورت متوازن و هدفمند مورد توجه قرار گیرد و گروه اقتصادی دولت در این زمینه یک نگاه روشن و هماهنگ داشته باشد. با ایجاد یک فضای امن اقتصادی عامل ورود سرمایه‌های خارجی و به ویژه مانع خروج چنین سرمایه‌های داخلی از کشور گردد اما یک چنین ارتباط هماهنگی در بخش‌های پژوهش، سیاست‌گذاری و اجرا موجود نبوده و در عمل نتایج حاصله از تحقیقات به صورت بسیار محدود در اتخاذ سیاست درست و منطقی و به تبع آن برنامه‌ریزی جهت اجرای سیاست‌های اتخاذ شده، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۵- در صنایع کوچک نیز که خود می‌تواند سرمایه‌های فراوانی را جذب کرده و عامل کارآفرینی و اقتصادی باشد، مشکلات فراوانی موجود بوده که از آن جمله می‌توان به موارد

سیاست‌گذاری‌های اقتصادی باید با پژوهش و اجرا همراه باشد یعنی این‌که در ابتدا سیاست‌گذاری باید مبتنی بر پژوهش اقتصادی باشد و علاوه بر اجماع‌سازی کارشناسی باید ارتباط سیاست‌گذاری اقتصادی با مجریان اقتصادی به عنوان فعالان اقتصادی در بخش خصوصی و تعاونی نیز تامین شود

زیر اشاره کرد:

الف) بی‌ثباتی و متغیر بودن قوانین و مقررات چه در بخش واردات و چه در بخش صادرات، بسیاری از صادرکنندگان بر این

باورند که قانون بد ولی با ثبات بهتر از قانون خوب ولی بی‌ثبات است، چرا که عدم ثبات قوانین و مقررات موجب عدم انجام تعهدات صادرکننده به قراردادهای منعقد شده با طرف‌های خارجی می‌گردد.

ب) مشکل دیگر این‌گونه واحدهای تولیدی، صرف زمان قابل توجه و انجام تشریفات اداری طولانی برای دریافت ارز می‌باشد. به طور معمول بانک مرکزی برای گشایش اعتبار اسنادی با کندی عمل می‌کند

بنابراین سرمایه در گردش واحدهای کوچک‌تر که از سرمایه کم‌تری برخوردار است جهت واردات قطعات در سیستم بانکی حبس می‌گردد. از طرف دیگر بسیاری از صادرکنندگان اظهار دارند که نه تنها سازمان‌های مرتبط با صادرات، همکاری لازم با آن‌ها را در انجام امور اداری ندارند بلکه هر سازمان یک قانون و ضابطه جدیدی را برای آن‌ها به اجرا می‌گذارد. ج) مشکل بعدی پیش روی کارآفرینان و صاحبان صنایع کوچک، بی‌ثباتی نرخ ارز بوده که عامل عدم امکان برنامه‌ریزی میان مدت و بلندمدت تولیدی برای این واحدها می‌باشد و در واقع این بی‌ثباتی باعث شده که صاحبان این صنایع امنیت کم‌تری برای سرمایه‌گذاری احساس کنند^۸

د) نظام مالیاتی ایران نیز موانعی برای صنایع کوچک ایجاد می‌کند، از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱) ملاک دریافت مالیات از بنگاه‌های اقتصادی بر اساس درآمد ایزاری (یا تشخیصی) می‌باشد و نوع فعالیت یا اندازه بنگاه تاثیری در تعیین مالیات ندارد.

۲) در شیوه‌ی فعلی وصول مالیات از شرکت کوچک به دلیل فقدان نهادهای واسطه نظیر حسابداران رسمی، حجم کار

تشخیص مالیات بسیار زیاد شده از این رو میزان تمایل دارند، مساله را با تشخیص علی‌الراس حل و فصل کنند که در اکثر موارد با عدم پذیرش مؤدیان روبه‌رو می‌شوند بنابراین موجب اتلاف وقت و هزینه‌های زیاد برای واحدهای کوچک می‌گردد.

۳) تعداد پرداخت‌هایی با عناوینی نظیر مالیات، حقوق، عوارض و امثال آن که می‌تواند به عنوان عاملی بازدارنده برای صنایع کوچک محسوب گردد.

و) از طرفی قانون کار نیز موانعی را برای واحدهای کوچک ایجاد کرده، نظیر:

۱) زمینه‌ی فسخ قرارداد کار، شرایط ناعادلانه‌ای بین کارگر و

کارفرما به نفع کارگر برقرار کرده، به طوری که کارگر می‌تواند حداکثر با اعلام استعفاء پس از یک ماه که در پانزده روز اول هم قابل برگشت است، قرارداد را فسخ کند و فقط در ماده ۲۷ این قانون دست کارفرما، آن هم در صورت اثبات قصور کارگر پس از کسب اظهار نظر مثبت شورای اسلامی کار برای فسخ قرارداد را بازگذاشته شده است.

۲) قانون در اجرای تکالیف بین واحدهای کوچک و بنگاه‌های متوسط و بزرگ هیچ تفاوتی قائل نمی‌باشد.

۳) طبق ماده ۲۶ قانون کار واحدهای تولیدی و خدماتی از جابه‌جایی کارگر منع شده‌اند و این امور امکان تبدیل تدریجی مشاغل کم‌بازده به پربازده را از کارفرمایان و مدیران سلب می‌کند. بنابراین با توجه به موارد بالا، روشن می‌گردد که قوانین و مقررات وضع شده توسط دولت در عرصه اقتصاد نه تنها بسترهای مناسب برای فعالیت‌های کارآفرینی و تولیدی را فراهم نکرده بلکه قوانین و مقررات وضع شده به عنوان مانعی جهت رشد کارآفرینی در صنایع کوچک می‌باشد بنابراین در صنایع کوچک که پایه‌های عمده توسعه ملی است در پنج زمینه راه‌اندازی کسب و کار، قانون کار، اعتبارات بانکی، مقررات

برای حل مشکل اشتغال نیز باید از حداکثر ظرفیت‌های تولید استفاده کرد که این هدف با بهره‌گیری از مزیت‌های کشور به ویژه منابع نفت و گاز، موقعیت جغرافیایی، داشتن نیروهای تحصیلکرده امکان‌پذیر می‌باشد. یکی از نقاط قوت ایران در بحث جذب سرمایه‌گذاری خارجی، موقعیت جغرافیایی ایران از جمله دسترسی به آب‌های آزاد و قرار داشتن منابع نفت و گاز در حاشیه خلیج فارس این‌ها پتانسیل‌های عظیمی است که برای سرمایه‌گذاری ایجاد جاذبه لازم می‌کند

ظرفیت‌های تولید استفاده کرد که این هدف با بهره‌گیری از مزیت‌های کشور به ویژه منابع نفت و گاز، موقعیت جغرافیایی، داشتن نیروهای تحصیلکرده امکان‌پذیر می‌باشد. یکی از نقاط قوت ایران در بحث جذب سرمایه‌گذاری خارجی، موقعیت جغرافیایی ایران از جمله دسترسی به آب‌های آزاد و قرار داشتن منابع نفت و گاز در حاشیه خلیج فارس این‌ها پتانسیل‌های عظیمی است که برای سرمایه‌گذاری ایجاد جاذبه لازم می‌کند، نکته بعدی جمعیت ۷۰ میلیونی ایران و داشتن نیروی کار تحصیلکرده و ارزان از دیگر اولویت‌هاست، حرکت در جهت خصوصی‌سازی که اخیراً انجام شده نیز می‌تواند به جذب هرچه بیش‌تر سرمایه‌های خارجی کمک نماید.

(ج) پشتیبانی قانونی و حقوقی از بخش خصوصی برای یافتن شریک خارجی در سرمایه‌گذاری و ورود به بازارهای جهانی

(د) خصوصی‌سازی و گسترش بازار سرمایه و واگذاری بنگاه‌های کوچک و متوسط متعلق به دولت به مردم از طریق

صادرات و واردات، مالیات و عوارض موانع قانونی موجود بوده که موجب عدم جمع‌آوری سرمایه‌ها از این طریق می‌شود.

(۶) تولیدکنندگان کشور هر روز دم از ورشکستگی و افزایش بدهی‌های خود می‌زنند^۹، دلیل اصلی آن را می‌توان در تورم دورقمی که خود ناشی از عوامل اقتصادی مختلف است، جست‌وجو کرد بنابراین با توجه به تورم موجود نمی‌توان انتظار کاهش نرخ سود بانکی را داشت و از سوی دیگر تورم‌های مزمین و دورقمی، برنامه‌ریزی در خصوص تولید و سرمایه‌گذاری را غیرمطمئن می‌سازند. حال اگر دولت خواهان توجه به تولید و کاهش نرخ سود بانکی است حتماً باید به دنبال کاهش نرخ تورم نیز باشد بنابراین نرخ تورم دورقمی در ایران خود عامل ناهنجاری برای تولید و جذب سرمایه‌گذاری خارجی به شمار می‌رود.

(۷) از عوامل سیاسی و تحریم اقتصادی علیه ایران نیز می‌توان به عنوان علتی جهت کاهش جذب سرمایه‌های خارجی نام برد. در واقع این تحریم‌ها خود باعث افزایش ریسک سرمایه‌گذاری هم برای خارجی‌ان و هم برای سرمایه‌گذاران داخلی می‌باشد. از سویی به دلیل در تحریم قرار گرفتن کشور از طرف آمریکا و متحدان آن به طور میانگین حدود ۳۰ درصد خریدهای خارجی با قیمتی گران‌تر، از دلال‌ها و واسطه‌های داخلی و بین‌المللی صورت می‌گیرد فشار این گران خریدن را کسانی تحمل می‌کنند که به طور عام از اقشار فقیر جامعه هستند.

پیشنهادهایی برای جذب سرمایه‌های خارجی و عدم خروج سرمایه‌های داخلی از کشور:

(الف) اینک سیاست‌ها باید به گونه‌ای تنظیم شود تا امکان حضور مؤثر در چارچوب کارکردهای بخش خصوصی در عرصه اقتصادی فراهم شود، رشد پایدار اقتصادی متکی بر توسعه بخش غیردولتی منجر به حل بیکاری و ارتقاء سطح رفاه جامعه و تامین عدالت اقتصادی می‌گردد، زیرا زمانی که مردم احساس کنند که با کار و تلاش به طور ملموس از رفاه بیش‌تری برخوردار می‌شوند، کار آفرینی به ارزشی متعادل تبدیل می‌شود.

(ب) برای حل مشکل اشتغال نیز باید از حداکثر

هزینه‌ها می‌توان زمینه مناسب برای توسعه بانک‌های خصوصی و افزایش سهم آن‌ها در بازار پول و اعتبار و ارائه خدمات مؤثر را فراهم کرد تا با ایجاد این فضای رقابتی بتوان برای افزایش گوناگونی خدمات‌رسانی سیستم بانکی و تسریع در ایجاد نظام جامع پرداخت و نوین کردن کارکرد بانک از طریق توسعه بانکداری الکترونیکی و رفع موانع دسترسی صنعتگران کوچک و کشاورزان به اعتبارات بانکی از طریق تمهیدات ویژه برای این نوع مشتریان گام برداشت.

ک) با ایجاد مناطق آزاد صنایع انرژی بر این هدف جذب سرمایه خارجی و توسعه بهره‌برداری از منابع غنی و در واقع با تعیین مناطقی که برخوردار از ظرفیت‌های مناسب و زیربنایی و منابع انسانی هستند به عنوان مناطق آزاد صنعتی تجاری می‌توان پشتیبانی‌های حقوقی و سیاسی برای جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی را فراهم کرد، دولت در این زمینه گام‌هایی برداشته که چندان کارا نبوده است، طی سال‌های ۷۷-۱۳۷۲ فقط حدود ۳۷۰ میلیون دلار (طبق آمار انکتاد) سرمایه جذب کرده که چندان قابل توجه نیست بنابراین با ایجاد امکانات در این مناطق می‌توان به جذب سرمایه‌های بیش‌تری دست یافت.

نتیجه‌گیری

در دنیای در حال آزادسازی و جهانی شدن، بی‌شک در صورتی رشد و توسعه اقتصادی می‌تواند تداوم داشته باشد که به تولید کالاها و خدماتی اقدام کنند که موقعیت و جایگاه آنان را در بازارهای رقابتی حفظ کند. در این زمینه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) به عنوان ابزاری مؤثر در تولید بین‌المللی می‌تواند نقش مهمی ایفا کند. امروزه بسیاری از کشورهای جهان به علت عدم تکافوی منابع داخلی و ضرورت حضور در اقتصاد جهانی تمایل زیادی به جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی پیدا کرده‌اند به طور مثال چین با استفاده از این ابزار مبلغ ۴۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۱ سرمایه جذب کرده است. در کشور ما نیز با تصویب قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی و نیز تک‌مرخی شدن ارز و تعدیل قانون مالیات‌ها راه برای جذب

بازار بورس و واگذاری برخی از بنگاه‌های اقتصادی بزرگ به عموم مردم با اولویت فرهنگیان، کارمندان و کارگران (ه) اتخاذ سیاست‌های تشویقی در جهت ادغام بنگاه‌های کوچک و متوسط و شکل‌گیری بنگاه بزرگ بخش خصوصی و تشکیل خوشه‌های صنعتی به منظور افزایش قدرت رقابت این بنگاه‌های اقتصادی بزرگ در عرصه‌های بین‌المللی.

و) فراهم کردن زمینه برای تشکیل پیمان‌کاری‌های عمومی از مهندسان به مشاوران و پیمانکاران در سطح بین‌المللی برای اجرای طرح‌های عمرانی و صنعتی داخلی و خارجی و صدور خدمات فنی و مهندسی

ز) اتخاذ خط‌مشی‌های مناسب به منظور مدرن کردن فعالیت‌های تولیدی در بخش کشاورزی به نفع کشاورزان
ح) حمایت جدی از فعالان بخش خصوصی در زمینه گردشگری از جمله گردشگری فرهنگی
ط) اعمال اصلاحات ساختاری در بنگاه‌های دولتی مرتبط با حوزه‌های زیربنایی در جهت افزایش کارآمدی، اعمال کنترل‌های لازم در حوزه انحصارات دولتی به منظور جلوگیری از تضییع حقوق مصرف‌کنندگان.

ی) تقویت نیروی انسانی و سازماندهی شبکه بانکی کشور به منظور دستیابی به استانداردهای جهانی مرتبط با فعالیت‌ها و خدمات سیستم بانکی و در این مورد برای ایجاد رقابت میان بانک‌ها به منظور افزایش انگیزه برای خدمات‌رسانی و کاهش

رمضان‌زاده / پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
 ۱۲- صمدی بهرنگ، موانع و مشکلات سرمایه‌گذاری خارجی در صنایع زیربنایی جمهوری اسلامی ایران (صنعت نفت)، به راهنمایی: محمدحسین میرسعیدی / پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) دانشگاه علوم و فنون مازندران، ۱۳۷۹
 ۱۳- کنشلو بشیر، آشنایی مختصر با شرکت‌های سرمایه‌گذاری، ۱۳۸۲
 ۱۴- کمیجانی اکبر، ارزیابی عملکرد خصوصی سازی در ایران، ۱۳۸۲
 ۱۵- نظیفی فاطمه، اثر سرمایه‌گذاری خارجی بر رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه، ۱۳۷۴
 ۱۶- هدایتی حاتم، اثر سرمایه‌گذاری مستقیم تجاری بر رشد صادرات کشورهای صادرکننده نفت، ۱۳۷۷.

پی‌نوشت:

1- Foreign Direct Investment

۲- رحیمی بروجردی علیرضا، بررسی نظری و تجربی پیرامون تاثیر متغیرهای درون‌زا و برون‌زا بر فرار سرمایه و سرمایه‌گذاری خارجی در ایران تهران: مؤسسه تحقیقات پولی، ۱۳۷۵
 ۳- حاجیلی معصومه، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران، اداره بررسی‌های اقتصادی وزارت اقتصاد و امور دارایی، ۱۳۸۰

4- www.mehrnwes.com

۵- چالش‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران، مرکز تحقیقات استراتژیک، معاونت سیاست خارجی و روابط بین‌الملل، و استفاده از سایت: www.foreigninvestment.blogfa.com

6- united nations conference on trade and development

کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد

۷- شهبازی نصیر، جمهوری اسلامی ایران و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (بررسی موانع) به راهنمایی: محمد شیرخانی؛ استاد مشاور: عبدالله رمضان‌زاده / پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
 ۸- ریاحی غلامرضا، قواعد حاکم بر جلب سرمایه‌گذاری خارجی، به راهنمایی: هوشنگ مقتدر، پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) دانشگاه تهران، دانشکده مجتمع آموزش عالی قم، [۱۳۷۸]

- دوانی، غلامحسین، مجموعه قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری خارجی در ایران نشر کبود ۱۳۷۸

- جهانگیر منصور، قانون مالیات‌های مستقیم، قانون کار و تامین اجتماعی نشر آگاه ۱۳۸۴

۹- صمدی بهرنگ؛ موانع و مشکلات سرمایه‌گذاری خارجی در صنایع زیربنایی جمهوری اسلامی ایران (صنعت نفت)، به راهنمایی: محمدحسین میرسعیدی / پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) دانشگاه علوم و فنون مازندران، ۱۳۷۹

سرمایه‌گذاری خارجی فراهم شده است ولی محدودیت‌هایی نظیر تعدد قوانین و مقررات دست و پاگیر، برخورد سلیقه‌ای، غیر آزاد بودن اقتصاد و نگرش منفی نسبت به سرمایه‌گذار خارجی همچنان سد راه این حرکت اقتصادی است، بنابراین شایسته است که نهادها و مراکز سیاست‌گذاری اقتصادی ضمن ایجاد فرهنگ نگرش مثبت نسبت به این مساله با قانونگذاری، رفع انحصارات، تقویت رقابت در بخش‌های مختلف و تلاش برای مشارکت حداکثری مردم در فعالیت‌های اقتصادی... در کاهش هزینه‌های تولید نقش اساسی داشته باشند. تقویت نهادهای مدنی، غنی‌سازی آموزش‌های عمومی، تامین امنیت شهروندان، پرهیز از تصدی‌گری در بخش‌های مختلف اقتصادی و واگذاری امور مردم به خودشان در نیل به افزایش سرمایه‌گذاری نقش تعیین‌کننده داشته، با رفع این موانع میزان بهره‌گیری از این ابزار بیش‌تر شده و جایگاه ایران در اقتصاد جهان مستحکم می‌گردد.

فهرست منابع:

- ۱- جهانگیر منصور، قانون مالیات‌های مستقیم، قانون تجارت، قانون کار و تامین اجتماعی نشر آگاه ۱۳۸۴
- ۲- چالش‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران، مرکز تحقیقات استراتژیک، معاونت سیاست خارجی و روابط بین‌الملل، ۱۳۸۱
- ۳- حاجیلی معصومه، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران، اداره بررسی‌های اقتصادی وزارت اقتصاد و امور دارایی ۱۳۸۰
- ۴- دکتر علی پارسایان، ترجمه، مدیریت مالی، ۱۳۸۲
- ۵- دوانی، غلامحسین، مجموعه قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری در ایران... نشر کبود ۱۳۷۸
- ۶- رحیمی بروجردی علیرضا، بررسی نظری و تجربی پیرامون تاثیر متغیرهای درون‌زا و برون‌زا بر فرار سرمایه و سرمایه‌گذاری خارجی در ایران تهران: مؤسسه تحقیقات پولی، ۱۳۷۵
- ۷- روزنامه دنیای اقتصاد
- ۸- ریاحی غلامرضا؛ قواعد حاکم بر جلب سرمایه‌گذاری خارجی به راهنمایی: هوشنگ مقتدر / پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) دانشگاه تهران، دانشکده مجتمع آموزش عالی قم، [۱۳۷۵]
- ۹- سایت‌های سازمان مدیریت صنعتی و انجمن حسابداران خبره ایران www.irbourse.com
- ۱۰- سایت‌های: www.foreigninvestment.blogfa.com
www.mehrnwes.com

۱۱- شهبازی نصیر، جمهوری اسلامی ایران و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (بررسی موانع)؛ به راهنمایی: محمد شیرخانی؛ استاد مشاور: عبدالله